

Таким чином, феноменальна постать видатного І. Огієнка, який творчо відроджував скарби народної педагогіки, досліджував могутній виховний потенціал українознавства і обґрунтовував ефективні шляхи розвитку національної системи освіти і виховання, і сьогодні становить великий інтерес. Аналізуючи творчу спадщину педагога-мислителя, можна зробити висновок: вона винятково актуальна в умовах становлення незалежної України. Педагогічні погляди вченого щодо проблеми національного виховання стосуються, як показало наше дослідження, чотирьох аспектів: принципів виховання; змісту виховного процесу; суб'єктів виховного впливу; засобів виховання. Вся педагогічна теорія і практика мислителя, його історико-педагогічні, теоретичні і методичні праці переконують у тому, що ідеї і засоби народної педагогіки мають бути основою розвитку національної системи освіти і виховання, наукової педагогічної думки.

Список використаних джерел

1. Марушкевич А. Науково-педагогічна спадщина Івана Огієнка: Монографія. / А.Марушкевич// – К.: Правда Ярославичів, 2001. – 339 с.
2. Мобар О. Історія Української школи і педагогіки: Хрестоматія / О. Мобар // . – К. Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766с.
3. Тимошик М. С. Голгофа Івана Огієнка. Українознавчі проблеми в державотворчій, науковій, редакторській та видавничій діяльності: Монографія / передмова Жулинського М. Г. – К.: Заповіт, 1997. – 231с.

ВАСЬО М.М.

ЧЕКАН О.І.

Мукачівський державний університет, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕНЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Теоретико-методологічні концепції Л. Виготського, О. Лурія, О. Леонтьєва розкривають глибокий взаємозв'язок мовлення і формування вищих психічних функцій [1; 4]. Психологи (Л. Виготський, О.Запорожець, О. Леонтьєв, Г. Люблінська, Г.Розенгард-Пупко та ін.) довели, що оволодіння мовною системою перебудовує всі основні психічні процеси у дитини [1]. Слово виявляється потужним фактором, відповідним відображенням дійсності, якісно змінюючим психічну діяльність. Слово дозволяє розкрити загальний зміст та значення речей, викликати в уяві образи-уявлення різної модальності (зорової, слухової, тактильної) й оперувати ними.

О. Гвоздев зазначає, що первинний період засвоєння дитиною морфологічних елементів характеризується певною свободою їх використання. Морфологічні елементи з одним значенням не розмежовуються при вживанні. Вони можуть зміщуватися, вживатися один замість іншого. Один із морфологічних елементів, виявляючись панівним, може вживатися замість усіх інших [2, с.76].

Для дітей дошкільного віку в нормі характерним є досить легке засвоєння суфіксів, що виявляється в різноманітному словотворенні. О.Гвоздев підкреслює, що діти засвоюють суфікси впродовж усього дошкільного періоду. Вчений серед

слів, утворених за допомогою демінутивних суфіксів, найпершими зазначає появу в мовленні дітей іменників із суфіксами *-очк-*, *-чик*, *-к-*, *-ок-* (2 роки 2 місяці – 2 роки 4 місяці). Іменники з суфіксом *-ик-* з'являються в мовленні дитини у віці 2 років 8 місяців, через місяць – прикметники із суфіксом *-еньк-*.

Суфікси *-щик-*, *-ник-* дитина засвоює у 3 роки 3 місяці – 3 роки 6 місяців; *-ец-* – в 3 роки 6 місяців – 3 роки 9 місяців; *-тель-* – у 3 роки 9 місяців – 5 років; *-ар-*, *-ун-* – у 5 років – 5 років 6 місяців; *-ух-*, *-х-*, *-к-*, *-ач-* – у 6 років – 6 років 6 місяців. Суфікси на позначення дитинчат тварин з'являються у 3 роки 9 місяців – 4 роки, проте процес їх засвоєння триває до семи років. У 6 років 5 місяців утворюються слова – із суфіксом *-к(о)-*; у 6 років 10 місяців ученим зафіксовано появу прикметників, утворених за допомогою суфікса *-уват-*.

Д.Богоявленський, досліджуючи розуміння дошкільниками 5-6 років значення суфіксів *-онок-*, *-ище-*, *-щик-*, *-ник-* при словотворенні, встановив, що слова з новими суфіксами *-онок-*, *-ище-* діти добре розуміють, тому що вони не змінюють лексичного значення слова. Оскільки суфікси *-ник-* і *-щик-* змінювали лексичне значення слова, то для розуміння дітьми були більш складними.

На думку Г.Ніколайчук, дитина повинна засвоїти вмотивовану лексему, співвідносячи її з предметом, явищем або об'єктом навколишньої дійсності; навчитися добирати афікси потрібної семантики, виділяти правила словотворення та користуватися різними способами словотворення не лише у звичних, але й у незнайомих комунікативних ситуаціях. Словотворення дошкільників, за Г.Ніколайчук, розвивається в такій послідовності: першим спостерігається вмотивоване дієслівне словотворення за моделлю “корінь+суфікс”. Пізніше (3-5 років) у дітей фіксується процес утворення неологізмів. На цьому етапі продовжується дієслівне словотворення префіксальним способом. Наприкінці дошкільного віку у переважної більшості дітей процеси оказіонального словотворення згасають.

Ф. Сохін виділяє три стадії засвоєння граматичних відношень. На першій – відбувається становлення стереотипу та його генералізація. На основі стереотипу виникає шаблонне вживання одних і тих же форм. На другій стадії, внаслідок розшарування генералізованих відношень, з'являються нові форми вираження тих самих граматичних відношень; виникає новий стереотип, якому підпорядковується попередній. На третій стадії відбувається диференціація генералізованих відношень [6].

Дослідники мовленнєвого розвитку дітей у нормі (О. Гвоздєв, С. Жуйков, К. Чуковський та ін.) стверджують, що дитина в дошкільному віці оволодіває закономірностями словотворення, майже безпомилково утворює слова, розуміє значення, яке вносить у слово певна морфема, правильно вживає створені слова.

У дослідженнях Е. Бейтс, Л. Блум, І. Сікорського, К. Нельсон, С. Цейтлін та ін. встановлено, що існують діти з різною тактикою засвоєння мови.

Одні з них, за словами С. Цейтлін, («референціальні» діти) мають значно вищий рівень лексичного розвитку, вони «захоплені розвішуванням ярликів на різні об'єкти» [5, с. 47], інші («експресивні» діти) – швидше засвоюють синтаксис і

морфологію, прагнуть використовувати мову для регуляції власної діяльності та встановлення контактів.

Крім того, діти першої групи менш схильні до імітації, ніж діти другої групи: на початковому етапі розвитку мовлення вони повторюють, в основному, загальні іменники і використовують розповідні конструкції. У старшому дошкільному віці у дітей обох категорій виникають неусвідомлені мовні узагальнення (О. Божович).

Отже, аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що процес засвоєння граматичної будови мовлення у дітей із нормальним рівнем мовленнєвого розвитку відбувається нерівномірно. Доступність початкових словотворчих відомостей для розуміння дітьми обґрунтували вчені-психологи. Мовлення дітей закономірно супроводжується різноманітними порушеннями та відхиленнями від граматичних норм, які в дошкільній лінгводидактиці одержали назву «типових граматичних помилок».

Список використаних джерел

1. Выготский Л. С., Лурия А. Р. Этюды по истории поведения / Л.С. Выготский. – М.: Педагогика-Пресс, 1993. – 224 с.
2. Гвоздев А. Н. Вопросы изучения детской речи / А. Н. Гвоздев. – М.: Изд. АПН РСФСР, 1961. – 467 с.
3. Лебедев А. Н. О нейрофизиологических основах восприятия и памяти / А. Н. Лебедев // Психологический журнал. – 1992. – Т. 13. – № 2. – С. 30 – 41.
4. Лурия А. Р. Высшие корковые функции человека / А. Р. Лурия. – М.; СПб.: ПИТЕР, 2008. – 624 с.
5. Розенгард-Пупко Г. Л. Формирование речи у детей раннего возраста / Розенгард-Пупко. – М.: Просвещение, 1963. – 214 с.
6. Сохин Ф. А. Психолого-педагогические основы развития речи дошкольников: учебное пособие / Ф. А. Сохин. – М.: МПСИ, 2005. – 224 с.

ВІНЕР Г.І.,
МОЛНАР Т.І.

Мукачівський державний університет, Україна

РОЗВИВАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

В сучасних умовах реформування освіти, долучення її до європейських цінностей однією з важливих проблем є підвищення ефективності навчання, забезпечення різнобічного особистісного розвитку учнів відповідно до їх індивідуальних нахилів і здібностей. Відтак, однією з актуальних проблем на сучасному етапі розвитку освіти є активізація пізнавальної діяльності учнів в умовах розвивального освітнього середовища.

Серед факторів, що впливають на розвиток особистості, вагоме місце займає середовище дитини. У цьому контексті важливо не лише забезпечити учнів системою галузевих знань, а й навчити їх самостійно здобувати потрібну інформацію, осмислювати її, робити висновки та приймати відповідальні рішення, забезпечувати розвиток пізнавального інтересу до навчальної діяльності.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>